

סימן קמ סדר ארבע פְּרָשִׁיּוֹת

הקדמה

בארבע שָׁבֻתוֹת הַחֳלוֹת בתקופת חֹדֶשׁ אֶדְר (כּמִפְּרָט בְּגוּף הַסִּימָן), אָנוּ מוֹצִיאִים סִפְרֵי תוֹרָה שְׁנֵי וְקוֹרְאִים בוֹ לְמִפְּטִיר בְּפָרְשָׁה הַקְּשׁוּרָה לְאוֹתוֹ זְמַן:

בְּשַׁבָּת הָרֵאשׁוֹנָה קוֹרְאִים פְּרִשְׁתַּת 'שְׁקָלִים' - כִּיּוֹן שֶׁבְּחֹדֶשׁ אֶדְר הֵיוּ בֵּית דִּין קוֹרְאִים לָעַם לְתַרֵּם אֶת מַחְצִית הַשְּׁקָל¹.

בְּשַׁבָּת הַסְּמוּכָה לְפָנִים קוֹרְאִים פְּרִשְׁתַּת 'זְכוֹר' הַמְּצִיחָה עַל מַחֲצִית זְכָר עֲמָלֶק - לְסַמֵּךְ אֶת מַחֲצִית עֲמָלֶק לְמַחֲצִית הַמֶּן², שֶׁהִיָּה מִזְרָעוֹ.

שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת לְפָנֵי סוֹף הַחֹדֶשׁ קוֹרְאִים פְּרִשְׁתַּת 'פָּרָה' - כִּיּוֹן שֶׁאָנוּ קָרְבִּים לְנִיסָן בוֹ הֵיוּ יִשְׂרָאֵל צְרִיכִים לְהַטְהֵר בְּאֶפְרַת הַפָּרָה הָאֲדָמָה טָרָם עֲלֵיתֶם לְרַגֵּל לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ³.

בְּשַׁבָּת הַסְּמוּכָה לְנִיסָן קוֹרְאִים פְּרִשְׁתַּת 'הַחֹדֶשׁ' הַעוֹסֶקֶת בְּמַצּוֹת קְדוֹשׁ הַחֹדֶשׁ עֲלֶיהָ נִצְטוּיָנוּ בְּרֵאשׁ חֹדֶשׁ נִיסָן⁴.

א. שַׁבָּת שֶׁלְפָנֵי רֵאשׁ חֹדֶשׁ אֶדְר הַסְּמוּכָה לְנִיסָן (בְּמִקְרָה שֶׁרֵאשׁ חֹדֶשׁ חָל בְּאֲמָצַע הַשָּׁבוּעַ) הִיא שַׁבָּת פְּרִשְׁתַּת שְׁקָלִים. מוֹצִיאִין בָּהּ שְׁנֵי סִפְרֵי תוֹרָה: בְּרֵאשׁוֹן קוֹרִין שַׁבְּעָה עוֹלָיִם בְּפָרְשַׁת הַשָּׁבוּעַ, וּבְסוּיָם הַקְּרִיאָה אוֹמְרִים חֲצֵי קִדִּישׁ, וּבְשְׁנֵי קוֹרְאִים הַמִּפְּטִיר בְּפָרְשַׁת שְׁקָלִים, וּמִפְּטִירֵן הַפְּטָרַת שְׁקָלִים. (סְעִיף א)

ב. אִם חָל רֵאשׁ חֹדֶשׁ אֶדְר בְּשַׁבָּת, אֵז שַׁבָּת זוֹ תִּהְיֶה שַׁבָּת שְׁקָלִים. וּמוֹצִיאִין בָּהּ שְׁלֹשָׁה סִפְרֵי תוֹרָה: בְּרֵאשׁוֹן קוֹרִין שְׁשָׁה עוֹלָיִם בְּפָרְשַׁת הַשָּׁבוּעַ, בְּשְׁנֵי קוֹרְאִים הַעוֹלָה הַשָּׁבִיעִי בְּפָרְשָׁה שֶׁקוֹרְאִים בְּרֵאשׁ חֹדֶשׁ שֶׁחָל בְּשַׁבָּת וְאוֹמְרִים חֲצֵי קִדִּישׁ, וּבְשְׁלִישֵׁי קוֹרְאִים הַמִּפְּטִיר בְּפָרְשַׁת שְׁקָלִים וּמִפְּטִירֵן הַפְּטָרַת שְׁקָלִים. (סְעִיף א)

מנהג הספרדים: כְּאֲשֶׁר מוֹצִיאִים שְׁנֵי סִפְרֵי תוֹרָה אוֹמְרִים פְּעַמִּים קִדִּישׁ: בְּרֵאשׁוֹן קוֹרְאִים שַׁבְּעָה עוֹלָיִם וְאוֹמְרִים קִדִּישׁ, וּבְשְׁנֵי קוֹרְאִים מִפְּטִיר וְאוֹמְרִים אַחֲרָיו קִדִּישׁ. כְּאֲשֶׁר מוֹצִיאִים שְׁלֹשָׁה סִפְרֵי תוֹרָה, אוֹמְרִים קִדִּישׁ אַחַר הַסִּפֵּר הַשְּׁנֵי וְהַשְּׁלִישִׁי⁵.

- ג. **שַׁבַּת שְׁלֹפְנֵי פּוּרִים** היא **שַׁבַּת פְּרֻשַׁת זְכוֹר**. (סעיף ב)
- ד. **הַשַּׁבָּת שְׁלֹפְנֵי רֵאשׁ חֹדֶשׁ נִיסָן** (במקרה שֶׁרֵאשׁ חֹדֶשׁ הוּא בְּאַמְצַע הַשָּׁבוּעַ) היא **שַׁבַּת פְּרֻשַׁת הַחֹדֶשׁ**, וְאִם חָל רֵאשׁ חֹדֶשׁ נִיסָן עֲצֻמוֹ בַּשַּׁבָּת, אַז היא תְּהִיָּה שַׁבַּת **פְּרֻשַׁת הַחֹדֶשׁ**, וְדִינָיָה יְהִי כְּמוֹ שֶׁל שַׁבַּת שְׁחָל בְּהַ רֵאשׁ חֹדֶשׁ אֲדָר. (סעיף ב)
- ה. **הַשַּׁבָּת שְׁלֹפְנֵי פְּרֻשַׁת הַחֹדֶשׁ** היא **שַׁבַּת פְּרֻשַׁת פָּרָה**. (סעיף ב)
- ו. יֵשׁ אוֹמְרִים כִּי הַחַיִּיב לְקַרְא **פְּרֻשַׁת זְכוֹר** וּפְרֻשַׁת **פָּרָה** הוּא מְדֻאֲוֶרֶתָא, וְלִכְּן אִין מַעְלִין בְּהוֹן קָטָן לְמַפְטִיר. (סעיף ג)

דעת אדמו"ר הזקן: רק **פְּרֻשַׁת זְכוֹר** היא מְדֻאֲוֶרֶתָא. וְאִף עַל פִּי כֵּן יָכוֹל לַעֲלוֹת קָטָן לְמַפְטִיר, כִּי אֵת הַקְּרִיאָה עֲצָמָה שׁוֹמְעִים מִפִּי הַבַּעַל קוֹרֵא שֶׁהוּא גָּדוֹל.

מנהג חב"ד וקהלות נוספות: גם נָשִׁים יְלָדִים וילדות בָּאִים לְבֵית הַכְּנֶסֶת לְשִׁמְיעַת פְּרֻשַׁת זְכוֹר.

1. תלמוד בבלי מגילה כט, עמוד א.
2. רש"י שם.
3. 'לבוש' סימן תרפ"ה, סעיף א.
4. שם.
5. כף החיים סימן קמז ס"ק מד.

סימן קמא הלכות מגילה

חדש אדר

- א. משנכנס **אדר** מרבין בשמחה. (סעיף א)
- ב. ישראל שיש לו משפט עם נכרי, ישתדל להשפט עמו בחדש זה כיון שהיא מסגל להצלחה. (סעיף א)

פורים קטן

- ג. ביום י"ד וט"ו שב**אדר ראשון**, [והם הנקראים **פורים קטן**], אין אומרים לא תחנון ולא א-ל ארך אפים ולא למנצח, ואסורין בהספד ותענית (סימן קמב, סעיף י)
- ד. ביום י"ד (ורצוי גם בט"ו)¹ **אדר ראשון** מרבין קצת בסעודה. (סימן קמב, סעיף י)

תענית אסתר

- ה. בימי מרדכי ואסתר נקהלו (=נאספו) היהודים בשלשה עשר לחדש אדר לעמד על נפשם (=להתגונן) ולהנצקם מאויביהם, והיו צריכין לבקש רחמים מאת השם יתברך שמו שיעזרם. ומצינו שפאשר היו ישראל במלחמה, התענו שיעזרם השם, וגם משה רבנו עליו השלום ביום שנלחם עם עמלק התענה. ואם כן, כנראה גם אז בימי מרדכי ואסתר **התענו** ביום י"ג אדר². (סעיף ב)
- ו. לכן קבלו עליהם כל ישראל את יום י"ג באדר **לתענית צבור** ונקרא **תענית אסתר**, כדי לזכר שהבורא, יתברך שמו, רואה ושומע **תפלת** כל איש בעת צרתו, פאשר יתענה וישוב אל השם בכל לבבו כמו שעשה לאבותינו בימים ההם. (סעיף ב)
- ז. אין תענית זו חובה כל כף, כמו **ארבע התעניות** שפתיבות במקרא, לכן יש להקל בה בעת הצרה, כגון מעברות ומיניקות או אפלו חולה קצת בכאב עינים, שאם מצטערים הרבה - לא יתענו. וכן יולדת כל שלשים יום אחר הלידה, וכן חתן בתוך **שבעת ימי המשטה** שלו, אינו צריך להתענות. ויפרעו (=ישלימו) את התענית אחר כף. (סעיף ב)

- ח. שְׁאָר הַבְּרִיאִים יִתְעַנּוּ, וְלֹא יִפְרְשׁוּ מִן הַצְּבוּר. (סעיף ב)
- ט. אִפְלוּ מִי שֶׁהוֹלֵךְ בַּדֶּרֶךְ וְקָשָׁה עָלָיו הַתְּעֵנִית - מִכָּל מְקוֹם צְרִיךְ לְהִתְעַנּוֹת. (סעיף ב)
- י. אִם חָל פּוֹרִים בְּיוֹם רֵאשׁוֹן, מְקַדִּימִין לְהִתְעַנּוֹת בְּיוֹם חֲמִישִׁי שֶׁלִּפְנָיו, שֶׁהוּא יוֹם אֶחָד עָשָׂר בְּאֶדָר. (סעיף ג)
- יא. מִי שֶׁשָּׁכַח וְאָכַל בְּיוֹם חֲמִישִׁי - יִתְעַנֶּה בְּיוֹם שֵׁשִׁי, שְׁנַיִם עָשָׂר בְּאֶדָר. (סעיף ג)

מחצית השקל

הסעיף
השני

- יב. נוֹהֲגִין לִתֵּן קֶדֶם פּוֹרִים מִחֲצִית מִן הַמִּטְבֵּעַ הַקְּבוּעַ בְּאוֹתוֹ מְקוֹם וּבְאוֹתוֹ זְמַן, זָכָר לְמִחֲצִית הַשֶּׁקֶל שֶׁהָיוּ נוֹתְנִין בְּאֶדָר לְצִדָּה קָרְבָּנוֹת הַצְּבוּר בְּזְמַן שְׁבִית הַמִּקְדָּשׁ הָיָה קָדָם. (סעיף ה)

מנהג הספרדים: בְּקִהְלוֹת רַבּוֹת נִהְגוּ לָתֵת זָכָר לְמִחֲצִית הַשֶּׁקֶל - סְכּוּם הַשְּׁנֵי בְּעֶרְכּוֹ לְחֲצֵי שֶׁקֶל כֶּסֶף טְהוֹר. כְּלוּמֹר, שְׁנֹתַיִם כְּפִי הַשְּׁנֵי הַנוֹכְחֵי שֶׁל 10 גֶרָם כֶּסֶף טְהוֹר.³

- יג. נוֹהֲגִין לִתֵּן שְׁלֹשׁ מִחֲצִיּוֹת, מִשּׁוּם שֶׁבְּפִרְשֵׁת 'כִּי תִשָּׂא' כְּתוּבָה הַמִּלָּה "תְּרוּמָה" שְׁלֹשׁ פְּעָמִים. (סעיף ה)
- יד. אֶת מִחֲצִית הַשֶּׁקֶל נוֹתְנִין בְּעֶרְבַּ לְפָנֵי קְרִיאַת הַמַּגְלָה, וּמְחַלְקִין אוֹתָן לְעֲנָיִים. (סעיף ה)
- טו. קֶטָן פְּטוּר מִלָּתֵת מִחֲצִית הַשֶּׁקֶל. וְאִם אָבִיו נָתַן בְּשִׁבְלוֹ פְּעַם אַחַת, חַיֵּב לְהַמְשִׁיךְ וּלְתֵן עֲבוּרוֹ בְּכָל שָׁנָה. (סעיף ה)
- טז. יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁחַיִּיב הוּא בְּגִדוֹל בֶּן שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה וּמַעְלָה, וַיֵּשׁ אוֹמְרִים שֶׁפְּטוּר מִלָּתֵת מִחֲצִית הַשֶּׁקֶל עַד שִׁיְהֵא בֶּן עֶשְׂרִים. (סעיף ה)

מנהג חב"ד: נוֹתְנִים מִחֲצִית הַשֶּׁקֶל בְּתְעֵנִית אֶסְתֵּר, לְפָנֵי תְּפִלַּת הַמְּנַחָה. נוֹתְנִים מִחֲצִית הַשֶּׁקֶל גַּם עֲבוּר כָּל בְּנֵי הַבַּיִת⁴, וּמָה טוֹב וּמָה נְעִים שִׁיחַנְכוּ גַם קְטָנִים לָתֵת זֹאת מִכֶּסֶף שְׁלֵהָם.⁵

הטעם לחג הפורים

- יז. נֶאֱמַר בְּמַגְלַת אֶסְתֵּר: "וַיִּשְׂאָר הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר בְּמַדְיָנוֹת הַמֶּלֶךְ נִקְהְלוּ וְעָמְדוּ עַל נַפְשָׁם, וְנוֹחַ מְאוּיְבִיחָם וְהָרוּג בְּשׁוֹנְאֵיהֶם .. בְּיוֹם שְׁלֹשָׁה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ

אָדַר וְנוּחַ בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר בּוֹ וַעֲשֵׂה אוֹתוֹ יוֹם מְשֻׁתָּה וְשִׂמְחָה .. עַל כֵּן הִיְהוּדִים הַפְּרָזִים הַיּוֹשְׁבִים בְּעָרֵי הַפְּרָזוֹת עוֹשִׂים אֶת יוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ אָדַר שִׂמְחָה וּמְשֻׁתָּה וַיּוֹם טוֹב" (ט, טז-יט). לְכֵן נִקְבַּע בַּיּוֹם י"ד אָדַר חַג הַפּוּרִים. (סעיף ג)

הַעֲרָה: אִוְדוֹת 'פּוּרִים דְּמַקְפִּין' בַּיּוֹם טו אָדַר - רְאוּ לְהַלֵּן "שׁוֹשֵׁן פּוּרִים" (פּרָק יז, סעיף כז).

סֵדֵר לַיַּל פּוּרִים

- יח. לְכַבּוֹד קְרִיאַת הַמְּגִלָּה יֵשׁ לְלַבֵּשׁ בְּגָדֵי חַג מְהַעֲרָב, וּכְשֶׁבֵּא מִבֵּית הַכְּנֶסֶת יִמָּצֵא בְּבֵיתוֹ גְּרוֹת דְּלוּקִים וְשִׁלְחָן עָרוּף וּמִטָּה מְצַעֶת. (סעיף ד)
- יט. בְּתַפְלַת עֲרֻבִית לְאַחַר שְׂמוּנָה עֲשֵׂרָה, אוֹמְרִים קְדִישׁ שְׁלָם עִם 'תַּתְּקַבֵּל', וְקוֹרִין אֶת הַמְּגִלָּה. (סעיף ד)
- כ. אַחַר קְרִיאַת הַמְּגִלָּה אוֹמְרִים 'וְאַתָּה קְדוֹשׁ' (שֶׁהוּא בְּמִזְמוֹר לְמִנְצַח עַל אֵילַת הַשַּׁחַר (תְּהִלִּים כב), שֶׁנֶּאֱמַר עַל אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה), וְאַחַר כֵּן אוֹמְרִים קְדִישׁ שְׁלָם בְּלֹא 'תַּתְּקַבֵּל'. (סעיף ד)
- כא. בְּלֵיל פּוּרִים שֶׁחַל בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת, הַסֵּדֵר הוּא: לְאַחַר קְרִיאַת הַמְּגִלָּה אוֹמְרִים 'וַיְהִי נָעִם' וְ'וְאַתָּה קְדוֹשׁ', קְדִישׁ שְׁלָם בְּלֹא 'תַּתְּקַבֵּל', 'עֲלִינוּ', וּמְבַדִּילִין עַל הַפּוֹס, 'וַיִּתֵּן לָךְ'. (סעיף ד)

דֵּינֵי תַּפְלַת 'וְעַל הַנְּסִים'

כב. בְּפּוּרִים (י"ד בְּאָדַר, וּבִירוּשָׁלַיִם בְּט"ו בְּאָדַר) מוֹסִיפִים 'וְעַל הַנְּסִים' בְּתַפְלוֹת עֲרֻבִית, שְׁחֲרִית וּמְנַחָה, בְּבִרְכַּת 'מוֹדִים' שֶׁבְּשְׂמוּנָה-עֲשֵׂרָה, וְכֵן בְּבִרְכַּת 'נוֹדָה לָךְ' שֶׁבְּבִרְכַּת הַמַּזּוֹן. וְאִם שָׂכַח, דֵּינּוּ כְּמוֹ בְּחִנּוּקָה.

בְּרֻכּוֹת הַמְּגִלָּה

- כג. חֵיב כָּל אָדָם, בֵּין אִישׁ בֵּין אִשָּׁה, לְשִׁמְעַע קְרִיאַת הַמְּגִלָּה בְּלֵילָה וּבַיּוֹם. בְּקְרִיאַת הַמְּגִלָּה, בֵּין בְּלֵילָה וּבֵין בַּיּוֹם, יֵשׁ לְבָרֵךְ לְפָנֶיהָ שְׁלֹשׁ בְּרֻכּוֹת - 'עַל מִקְרָא מְגִלָּה', 'שֶׁעֲשֵׂה נְסִים' וְ'שֶׁחֲחִינוּ'. (סעיפים ז, יא)
- כד. בְּמִקְרָה שְׁקוֹרָאִים לְאִשָּׁה בְּלֶבֶד, כְּדִי לְהוֹצִיאָה יָדֵי חוּבְתָהּ - אֵין לָהּ לְבָרֵךְ 'עַל מִקְרָא מְגִלָּה', אֶלָּא בְּנֶסַח 'לְשִׁמְעַע מְגִלָּה' (סעיף זט).

הערה: יש קהלות שנוהגים בהן שגם בקריאת לאשה
הברכה היא פרגיל "על מקרא מגלה".

כה. לאחר קריאת המגלה כורכה (=מגלגל וסוגר אותה) כלה ומניחה לפניו,
ומברכין ברכת 'הרב את ריבנו' וכו'. (סעיף יא)

מנהג חב"ד: משאירים את המגלה פתוחה עד לאחר סיום
הברכה.

כו. בברכת 'שהחנינו' שלפני קריאת המגלה ביום, יכנינו גם על מצוות משלוח
מנות ומתנות לאביונים וסעודת פורים, וכן שלים הצבור צריף שיכנו
להוציא ידי חובה את הצבור גם על מצוות אלו. (סעיף יב)

מנהג הספרדים: מברכים ברכת 'שהחנינו' רק לפני קריאת
המגלה בליל פורים, ולכן מי שקרא את המגלה וברך בלילה
לא חוזר ומברך ביום. לפי זה יש לכנו לפטור את מצוות
משלוח מנות, מתנות לאביונים וסעודת פורים בברכת
'שהחנינו' שאומרים בליל פורים [וכמוכן מי שלא שמע
את המגלה בלילה, או ששכח אז לברך 'שהחנינו' - מברך
'שהחנינו' ביום].⁷

כז. מי שכבר יצא ידי חובתו בקריאת מגלה וקורא להוציא ידי חובה מישהו
אחר, אם האדם שצריף לצאת ידי חובה יודע לברך את הברכות - פדאי
שיברך השומע ולא הקורא. (סעיף זז)

דיני קריאת המגלה

כח. חייב כל אדם, בין איש בין אשה, לשמע קריאת המגלה בלילה וביום, ולכן
גם הנערות והילדות יש להן ללכת לבית הפנסות. (סעיף ז)

כט. אם יש נשים או ילדות שאינן הולכות לבית הפנסות, צריכין לקרות לפניהן
בבית. (סעיף ז)

ל. גם את הקטנים חייבים לחנוף שישמעו את קריאת המגלה. (סעיף ז)

לא. קריאת המגלה של לילה אסור לקרות קדם צאת הכוכבים, אף על פי
שמצטער הרבה מחמת (=בגלל) התענית. אף יכול לטעם קצת קדם
המגלה, כגון קפה וכדומה, כדי להתחזק מעט מחלשת התענית. (סעיף ח)

- לב. מצוה מן המבחר לשמוע קריאת המגלה בבית הכנסת במקום שיש רב אנשים, משום ש"ברב עם - הדרת מלך". ולכל הפחות יראה לשמוע אותה במנון עשרה. (סעיף ט)
- לג. אם אי אפשר לקרותה במנון, יקרא אותה כל יחיד מתוך מגלה פשרה עם הברכות שלפניה. (סעיף ט)
- לד. אם אחד יודע לקרותה והשאר אינם יודעים, יקרא זה שהוא יודע והשאר ישמעו, ויוצאים ידי חובתם אף על פי שאינם עשרה. (סעיף ט)
- לה. לאחר קריאת המגלה מברך הקורא את ברכת 'הרב את ריבנו'. את הברכה נתן לומר במנון (כשיש עשרה גברים). (סעיפים ט, יא)
- לו. הקורא את המגלה צריך לבנו להוציא ידי חובה את כל השומעים. (סעיף יג)
- לז. גם השומע צריך לבנו לצאת ידי חובה ולשמוע כל תבה ותבה (=מלה ומלה). (סעיף יג)
- לח. אפלו אם רק תבה (=מלה) אחת לא שמע - אינו יוצא ידי חובתו. ולכן צריך הקורא להשגיח מאד שבשעה שמדעישין ומבלבלין בהפאת המון, לא ימשיך בקריאתו עד שיפסק הרעש לגמרי. (סעיף יג)
- לט. ראוי ונכון שתהיה לכל אחד מגלה פשרה לפניו, כדי שיאמר בעצמו את קריאת המגלה מלה במלה בלחש, פן לא ישמע תבה (=מלה) אחת מן הקורא. וכן כל אשה חכמת לב שעומדת בעזרת נשים, אם אפשר מה טוב להיות לה מגלה פשרה לקרות מתוכה, כי שם קשה לשמוע, וכבר נתבאר שהנשים חייבות כמו האנשים. (סעיף יג)
- מ. מי שיש לפניו מגלה פסולה או חמש, לא יקרא עם שליח הצבור, כי אם הוא קורא אינו כול לבנו לשמוע מן שליח הצבור. ואפלו אם הוא יוכל לבנו לשמוע, שמא קול קריאתו יפריע למישהו שנמצא קרוב אליו לבנו לקריאת שליח הצבור. (סעיף טו)
- מא. אבל אם בגלל הרעש לא הצליח לשמוע כמה מלים, יאמר אותן מיד מתוך החמש שלפניו, וימשיך לשמוע מהקורא הלאה (ובזה יצא ידי חובתו).
- מב. לא יסייע שום אדם בעל פה לשליח הצבור. (סעיף טו)
- מג. אין לשמוע מגלה באמצעות רמקול, טלפון או רדיו (גם לא ב'שדור חי')⁸.

מנהגים בקריאת המגלה

מד. מנהג בכל ישראל שקורא אינו קורא מתוך **מגלה** פרוכה (=סגורה ומגלגלת ברבה), אלא פושט (=פוחת) אותה וכופלה דף על דף כמו אגרת, מפני שנקראת "**אגרת הפורים**". (סעיף י)

מה. הקורא צריך שיקרא את עשרת בני המן וגם תבת (=את המלה) "עשרת" - הכל בנשימה אחת, להודיע שכלם נהרגו ונתלו כאחד. (סעיף יד)

מו. נוהגין לכתחלה לקרא מן המלים "חמש מאות איש" - הכל בנשימה אחת. (סעיף יד)

מז. בדיעבד אפלו הפסיק בנשימה בין עשרת בני המן יצא ידי חובתו. (סעיף יד)

מח. כשאומר הקורא את המלים "בלילה ההוא נדדה וגו'" יגביה קולו, פי שם מתחיל עקר הנס. (סעיף יד)

מט. נהגו 'להפכות את המן' בעת הזכרת שמו **במגלה**?

מנהג חב"ד: מפים באמירת "המן" רק בפאשר הוא מזכר בתוספת תאר (פגון: "האגגי", "הרע" וכיוצא בזה).

נ. כשאומר את המלים "האגרת הזאת", וכן את המלים "**אגרת הפורים** הזאת השנית", ינענע את **המגלה**. (סעיף יד)

נא. הקהל אומרים בקול גם **ארבעה פסוקי גאלה**. וצריך שליח הצבור לחזר ולקרותם בקול מתוך **המגלה הפשרה**. (סעיף טו)

נב. צבור שאין להם שליח צבור שיכול לקרות את **המגלה** עם הטעמים פראוי, יכול לקרות גם בלא טעמים, רק שיקרא את התבות (=המלים) פראוי שלא ישתנה הענין. שאם קרא במקום "יושב" - "ישב", או במקום "נופל" - "נפל", וכדומה, אפלו בדיעבד אינו יוצא ידי חובה. (סעיף יח)

נג. צבור שאין להם **מגלה פשרה** פדין, מפל מקום אם היא פתובה פהלקתה, רק שחסרות כמה תבות (=מלים) באמצעה, פינון שלא חסר בה ענין אחד שלם - יכולין לקרות מתוכה עם **הברכות**, ואת המלים החסרות יקרא הקורא בעל פה, או יאמר זאת אדם אחר לפניו בלחש מתוך **החמש**, והוא יקרא בקול. (סעיף טז)

נד. אבל אם אין להם מגלה כלל, או שחסר בה ענין אחד שלם, או שחסר בה בתחלה או בסוף, קורין מתוך החמש כל אחד בפני עצמו ואין מברכין. (סעיף ט)

דיני התפלה וברכת המזון בפורים

סדר שחרית בפורים

נה. משכימין לבית הכנסת. לאחר שמונה עשרה אומרים חצי קדיש וקורין בתורה בפרשת "ויבא עמלק" (שבספר שמות) תלתא גברי (=שלושה אנשים), ואחר כך אומרים חצי קדיש. (סעיף כב)

נו. לאחר שמכניסין את ספר התורה קורין את המגלה. (סעיף כב)

מנהג חב"ד: מכניסים את ספר התורה להיכל רק לאחר קריאת המגלה.

נד. לאחר שסיים ברכת הרב את ריבנו, אומרים 'שושנת יעקב' וכו'. (סעיף כב)

נח. לאחר מכן אומרים 'אשרי' ו'בא לציון', וקדיש שלם עם 'תתקבל'. (סעיף כב)

נט. אין לחלץ את התפלין עד לאחר קריאת המגלה, משום דכתיב (=שכתוב) בה: "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר" (אסתר ח, טו), ודרשינן (=וְדַרְשׁוּ חֻכְמִים) "ויקר" - 'אלו תפלין'. (סעיף כב)

אין אומרים 'הלל' בפורים, והסבה המרכזית לכך היא, שקריאת המגלה עצמה היא במקום ה'הלל'.

מגלה בשבת

ס. בשבת (שאינה פורים) מתרין לטלטל את המגלה, ומפל מקום אם חל פורים במוצאי שבת אין להביא בשבת את המגלה לבית הכנסת, אפלו בעיר שהיא מתקנת בערובין, משום דהוי (=שזה) מכין משבת לחל.

(סעיף יז)

הַלִּיכוֹת וּמִנְהַגִּים

- א. בַּתְּעֲנִית אֶסְתֵּר בַּבֶּקֶר אוֹמְרִים סְלִיחוֹת וְאַבִּינוּ מִלְּפָנָיו.
- ב. נִהְגוּ רַבִּים לְלַבֵּשׁ בְּגָדֵי שַׁבָּת לְקַרְיַאת הַמַּגְלָה בְּלֵילָה וּבַיּוֹם, אוֹ גַם בְּכָל יוֹם הַפּוּרִים.
- ג. מִנְהַגֵּנוּ שְׁגַם הַקּוּרָא וְגַם הַשׁוּמְעִים כּוֹפְלִים אֶת הַמַּגְלָה כְּאִגְרַת לְשִׁלְשָׁה חֳלָקִים.

1. לקוטי שיחות חלק א, עמוד 175.
2. ראו לקוטי שיחות חלק ו ע' 372 בסופו.
3. ילקוט יוסף מועדים (ה) עמ' 311, קיצור שולחן ערוך דרכי הלכה להגר"מ אליהו סי' קמא ס"ק ד.
4. מגן אברהם סימן תרצ"ד, סעיף קטן ג.
5. שיחות קודש תשנ"ב חלק ב, עמוד 787.
6. ראו פרי חדש סי' תרפט (בליקוטים). ויש הטוענים שכך נהגו בבית הרבי.
7. שולחן ערוך סימן תרצב כדעת הרמב"ם הלכות מגלה פ"א ה"ג. ובכף החיים שם ס"ק יג נביא שיש קהילות ספרדים שנהגו לברך 'שהחיינו' גם ביום.
8. כי אין זה קול אדם כלל (ע"פ אג"ק כג, עמ' ד"ש).
9. רמ"א סימן תר"צ, סעיף קטן יז.

סימן קמב הלכות משלוח מנות איש לרעהו, מתנות לאביונים וסעודת פורים

הקדמה

בני ישראל קבלו על עצמם לקיים את מצוות הפורים אותן תקן מרדכי היהודי: משלוח מנות, מתנות לאביונים ומשטה ושמחה (וכן את מצות קריאת המגלה, שנתבארה בפרק הקודם). כמו שנאמר במגלת אסתר: " .. לעשות אותם ימי משטה ושמחה, ומשלוח מנות איש לרעהו, ומתנות לאביונים". (ט, כב).

משלוח מנות

- א. חייב כל אדם לשלח לכל הפחות לאדם אחד שתי מנות, דכתיב: "ומשלוח מנות איש לרעהו" (שם), משמע שתי מנות לאחד. (סעיף א)
- ב. לא נקרא 'מנות' אלא דבר שראוי לאכל כמות שהוא בלי תקון, כגון בשר ודגים מבשלים ולא חיים (=שצריכים בשול עדין), או מיני מתקה או פרות או כוס יין וכיוצא בו. (סעיף ב)
- ג. כל המרבה לשלח מנות לרעים הרי זה משבח. ומכל מקום, מוטב להרבות במתנות לאביונים מלהרבות בסעודתו ובמשלוח מנות לרעים, פי אין שמחה גדולה ומפארת לפני הקדוש ברוך הוא, אלא לשמח לב עניים ויתומים ואלמנות, והמשמח לב האמללים האלו דומה לשכינה, שנאמר: "להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים" (ישעיה נז, טו). (סעיף א)

מתנות לאביונים

- ד. כל אדם, אפלו עני שבישראל המקבל צדקה, חייב לתן לכל הפחות שתי מתנות לשני עניים, דהינו מתנה אחת (פרוטה או שוה-פרוטה. ערך הפרוטה משתנה ונע סביב 10 אגורות). לכל אחד, דכתיב: "ומתנות לאביונים" (אסתר, שם) - משמע שתי מתנות לשני אביונים. (סעיף ג)
- ה. אין מדקדקין במעות פורים, אלא כל הפושט יד לטל - נותנים לו. (סעיף ג)
- ו. מי שהוא במקום שאין שם עניים, זפריש כסף וישאיר אותו אצלו עד שיזדמנו לו עניים או ישלחם להם. (סעיף ג)

- ז. גם הנשים חייבות במשלוח מנות ומתנות לאביונים. (סעיף ד)
- ח. משלוח מנות ישלחו בוקא אשה לאשה ואיש לאיש, אבל מתנות לאביונים יכולה גם אשה לשלח לאיש וכן להפך. (סעיף ד)
- ט. קצת נשים סומכות על בעליהן שהם שולחים גם בשבילן, ואינו נכון, אלא יש להחמיר שישלחו בעצמן. (סעיף ד)
- י. מתנות לאביונים ומשלוח מנות צריך לעשות ביום הפורים עצמו [ולא בליל פורים או בלילה שלאחריו]. (סעיף ה)

משתה ושמחה

- יא. חייבין לאכל ולשתות ולשמח בפורים. (סעיף ה)
- יב. גם בליל פורים ישמח וירבה קצת בסעודה. (סעיף ה)
- יג. בסעודה שעושין בלילה אין יוצאין ידי חובתן, דעקר הסעודה מצותה שתהא ביום דכתיב (=מפני שכתוב): "ימי משתה" (שם). (סעיף ה)
- יד. בשעת הסעודה ביום הפורים יש להדליק נרות דרך שמחה ויום טוב. (סעיף ה)
- טו. גם בליל ט"ו צריך לשמח קצת. (סעיף ה)
- טז. צריכין לעשות על כל פנים את רב הסעודה ביום. ומשום דטרדי (=שטרודים) במשלוח מנות, נמשכת מקצת הסעודה בלילה. (סעיף ה)
- יז. מתפללין מנחה בעוד היום גדול, ועושין את הסעודה לאחר מנחה. (סעיף ה)
- יח. כשחל פורים בערב שבת, עושין את הסעודה לכתחלה בשעות הבקר, כדי שאפשר יהיה לקיים את סעודת שבת בלילה בפבוד הראוי. (סעיף ה)

כתב אדמו"ר הזקן: מצוה להתחיל את הסעודה לכתחלה קדם שעה עשירית [כשעתים לפני השקיעה].¹

- יט. טוב לעסק קצת בתורה קדם שמתחיל את הסעודה, וסמוך לדבר: "ליהודים היתה אורה" (שם ח, טז), ודרשינן (=וְדַרְשׁוּ חֻמַּיִם): "אורה - זו תורה". (סעיף ה)

כתב אדמו"ר הזקן: ביום הפורים צריך להתחיל בלמוד הלכות פסח - "שלשים יום לפני החג".²

כ. כַּיֵּן שֶׁכָּל הַנֶּס הָיָה עַל יְדֵי הַיֵּן, שְׂוֹשְׁתֵי נְטֻרְדָּה בְּמִשְׁתָּה הַיֵּן וּבִצְאָה אֶסְתֵּר בְּמִקּוּמָהּ, וְכֵן גִּזְרַת הַמֶּן וּמִפְלָתוֹ הָיוּ עַל יְדֵי יֵן, לְכֵן חִיבוּ לְהִשְׁתַּכֵּר בַּיֵּן, וְאַמְרוּ 'חֲזֵב אֵינִישׁ לְבִסּוּמִי בְּפוּרִיאַ עַד דְּלֹא יָדַע בֵּין אַרְוֵר הַמֶּן לְבְרוּךְ מְרַדְכִי' (=חֲזֵב אָדָם לְהִשְׁתַּכֵּר בְּפוּרִים עַד שֶׁלֹּא יָדַע לְהַבְדִּיל בֵּין אַרְוֵר הַמֶּן לְבְרוּךְ מְרַדְכִי). (סעיף ו)

כא. לְפָחוֹת יִשְׁתָּה יוֹתֵר מִהַגְּלוּ כְּדֵי לְזַכֵּר אֶת הַנֶּס הַגָּדוֹל, וַיִּישֵׁן. וּמִתּוֹךְ שִׁישֵׁן אֵינּוּ יוֹדַע בֵּין אַרְוֵר הַמֶּן לְבְרוּךְ מְרַדְכִי. (סעיף ו)

כב. מִי שֶׁהוּא חָלוּשׁ בְּטַבְּעוֹ, וְכֵן מִי שֶׁיּוֹדַע בְּעַצְמוֹ שֶׁעַל יְדֵי כֵן יִזְלַל חֵס וְשְׁלוֹם בְּאִיזוֹ מִצְוָה, בְּבִרְכָּה אוֹ בְּתַפְלָה, אוֹ שֶׁיִּבֹּא חֵס וְשְׁלוֹם לְקָלוֹת רֹאשׁ, מוּטָב שֶׁלֹּא לְהִשְׁתַּכֵּר, וְכָל מַעֲשָׂיו יִהְיוּ לְשֵׁם שָׁמַיִם. (סעיף ו)

עֲשִׂית מְלָאכָה בְּפוּרִים

כג. אֵין לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּפוּרִים, וּמִי שֶׁעוֹשֶׂה בּוֹ מְלָאכָה אֵינּוּ רוֹאֶה מְאוּתָהּ מְלָאכָה סִימָן בְּרִכָּה לַעוֹלָם. (סעיף ח)

כד. עַל יְדֵי נְכָרִי מִתֵּר לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּפוּרִים. (סעיף ח)

כה. מִתֵּר לַעֲסֹק בְּפִרְקֵימְטִיא (=בְּסַחֲוֶה) בְּפוּרִים, וְכֵן מִתֵּר לְכַתֵּב אֶפְלוֹ אֲגֵרַת שְׁלוֹם (=מִכְתָּב לַחֲבֵרוֹ), וְכֵן חוּבוֹתָיו וְכָל דְּבָר שֶׁאֵינּוּ צָרִיךְ עֵינָן גָּדוֹל, וְכָל שֶׁכֵּן לְכַתֵּב דְּבַר מִצְוָה אוֹ לַעֲשׂוֹת שְׂאֵר דְּבַר מִצְוָה. (סעיף ח)

כו. לְצַרֵּךְ פּוּרִים מִתֵּר לַעֲשׂוֹת אֶפְלוֹ מְלָאכּוֹת גְּמוּרוֹת. (סעיף ח)

שׂוֹשֵׁן פּוּרִים

כז. נֹאמֵר בְּמַגְלָה: "וְהַיְהוּדִים אֲשֶׁר בְּשׂוֹשֵׁן נִקְהְלוּ בְּשִׁלְטָה עֲשָׂר בּוֹ וּבְאַרְבָּעָה עֲשָׂר בּוֹ, וְנוּחַ בְּחַמְשָׁה עֲשָׂר בּוֹ. וַעֲשֵׂה אוֹתוֹ יוֹם מִשְׁתָּה וְשִׁמְחָה" (ט, יח). לְכֵן עִיר שֶׁהִיא מְקַפֶּת חוּמָה מִימּוֹת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן - קוֹרִין בָּהּ מַגְלָה וּמְקַיְמִים אֶת שְׂאֵר מִצְוֹת הַפוּרִים בְּט"וֹ בְּאַדָּר, וְיוֹם זֶה נִקְרָא שׂוֹשֵׁן פּוּרִים. (סִימָן קמא, סעיף כג²)

הַעֲרָה: לְמַעֲשָׂה, יְרוּשָׁלַיִם הַעֲתִיקָה הִיא עִיר שְׁבוּדָאֵי מְקַפֶּת חוּמָה מִימּוֹת יְהוֹשֻׁעַ וְחוּגְגִים בָּהּ וּבְמִקּוּמוֹת הַסְּמוּכִים וְנִרְאִים לָהּ פּוּרִים בְּט"וֹ בְּאַדָּר, כְּמוֹ בְּשׂוֹשֵׁן הַבִּירָה. וּבִי"ד בְּאַדָּר אֵין אוֹמְרִים בְּמִקּוּמוֹת אֵלֶּה תַּחֲנוּן וּמְרַבִּים בְּסַעוּדָה, אֶךְ אֵין חוּגְגִים בָּהֶם פּוּרִים.

בְּעָרֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הֶעֱתִיקוֹת כְּטַבָּרְיָה, צָפַת, חֲבֵרוֹן, יָפוֹ, חִיפָה, עֵכוֹ, עֶזְרָה וְשִׁכְם, חוֹגְגִים פּוּרִים יוֹמִים מְחֻמָּת הַיּוֹתֵן סִפְקֵי מְקַפּוֹת חוֹמָה מִימּוֹת יְהוֹשֻׁעַ. אַךְ בַּיּוֹם ט"ו אִמְנַם מִקְיָמִים אֶת מִצְוֹת מִתְּנּוֹת לְאַבְיוֹנִים, מְשֻׁלוּחַ מְנוֹת וּמְשֻׁתָּה וְשִׁמְחָה, אֲבָל קוֹרְאִים אֶת הַמְּגִלָּה לְלֹא בְּרָכָה וְאֵין קוֹרְאִים בַּתּוֹרָה 'וַיָּבֵא עֲמֶלֶק' וְלֹא אוֹמְרִים בַּתְּפִלָּה 'וְעַל הַנְּסִים'.
וּבְשֹׂאֵר עָרֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל חוֹגְגִים פּוּרִים בִּי"ד בְּאֶדְר, כְּמוֹ בְּכָל הָעוֹלָם.

כח. בְּעָרִים שְׂאִיֵּן מְקַפּוֹת חוֹמָה מִימּוֹת יְהוֹשֻׁעַ, נוֹהֲגִין בְּשׁוֹשׁוֹן פּוּרִים קֶצֶת מְשֻׁתָּה וְשִׁמְחָה, וְאֵין אוֹמְרִים בוֹ 'תַּחֲנוּן' וְאִסּוּר בְּהִסְפָּד וְתַעֲנִית, אֲבָל אֵין אוֹמְרִים בוֹ 'וְעַל הַנְּסִים'. (סעיף ט)

כט. בְּעָרִים אֵלֶּה מְתַר לְעֶרְךָ בְּשׁוֹשׁוֹן פּוּרִים נְשׂוּאִין, כִּיֵּן שְׂאִין קוֹרְאִים בוֹ אֶת הַמְּגִלָּה. אֲבָל בַּיּוֹם שֶׁקוֹרִין אֶת הַמְּגִלָּה, שְׂאֵז עֵקֶר הַשִּׁמְחָה, אֵין עוֹשִׂין נְשׂוּאִין, מִשּׁוּם שֶׁ"אֵין מְעַרְבִין שִׁמְחָה בְּשִׁמְחָה". (סעיף ט)

מנהג הספרדים: מתר לערף נשואין גם בפורים עצמו.

ל. כְּשֵׁט"ו בְּאֶדְר חָל בְּשַׁבָּת, חוֹגְגִים בִּירוּשָׁלַיִם 'פּוּרִים מְשֻׁלָּשׁ'. בְּלִיל וּבַיּוֹם שְׁשִׁי, י"ד בְּאֶדְר, קוֹרִין בְּמְגִלָּה וְנוֹתְנִים מִתְּנּוֹת לְאַבְיוֹנִים וְאֵין אוֹמְרִים 'וְעַל הַנְּסִים'. בְּשַׁבָּת, ט"ו בְּאֶדְר, אוֹמְרִים 'וְעַל הַנְּסִים' וְקוֹרִין לְמַפְטִיר 'וַיָּבֵא עֲמֶלֶק' וּמְפַטְרִים כְּמוֹ בְּשַׁבָּת 'זְכוֹר' וּמְרַבִּים בְּסַעֲוָדָה וּבְמְשֻׁתָּה. בַּיּוֹם רִאשׁוֹן, ט"ז בְּאֶדְר, אֵין אוֹמְרִים 'תַּחֲנוּן' אַךְ גַּם אֵין אוֹמְרִים 'וְעַל הַנְּסִים', וְנוֹתְנִים מְשֻׁלוּחֵי מְנוֹת וּמְקִיָּמִים אֶת עֵקֶר מִצְוֹת מְשֻׁתָּה וְשִׁמְחָה, וַיֵּשׁ מְהֻדָּרִים לְתֵת מְשֻׁלוּחֵי מְנוֹת גַּם בְּשַׁבָּת.⁵

הליכות ומנהגים

- א. כבוד קדשת אדמו"ר עורר לזכות יהודים במשך ימי הפורים לקיים את מצוות הקג, ובפרט שילדים יקיימו בעצמם משלוח מנות ומתנות לאביונים.
- ב. יש להקפיד שה'מנות' ששולחים במשלוח מנות יהיו בעלי חשיבות מסוימת ולא דברים קטנים מאד.
- ג. נוהגים ששולחים את ה'מנות' על ידי שליח.
- ד. שמחת פורים גדולה הרבה משמחת יום טוב.
- ה. ממשיכים את השמחה גם בלילה שלאחרי פורים, וביתר שאת.
- ו. נוהגים לאכל בסעודת פורים כיסנים ממלאים בפשר, הנקראים 'קרעפכין' (כיסני בצק ממלאים בפשר).
- ז. נוהגים שהילדים מתחפשים בפורים, וכדאי להפנע מלהתחפש לדמויות שליליות.
- ח. מנהג ישראל לאכל 'המן-טאש' - עוגיות-פֶּרֶג המכנות בעברית 'אֶזְנֵי הַמֶּן', ורמזים שונים נאמרו להסביר את סבת המנהג.

1. ראו שולחן ערוך סימן רמט סעיפים ו-ז.

2. שולחן ערוך אדמו"ר הזקן ריש סי' תכט.

3. מגילת אסתר פרק ט, פסוקים יח, כא, כב.

4. ראו בכל זה, שבח המועדים עמ' 159 ובמקורות המצויינים שם בשולי הגליון.

5. שם עמ' 160 ואילך.

הלכות חודש אדר וחג הפורים

סימן ק"מ – סדר ארבעת הפרשיות

1. בארבעת השבתות החלות בחודש אדר, מוציאים ספר תורה שני וקוראים בו למפטיר בפרשה הקשורה לאותו זמן:
 - א. מהן ארבעת הפרשיות?
 - ב. באיזו שבת שבחודש אדר (ראשונה/שנייה/שלישית/רביעית) קוראים את הפרשה?
 - ג. מה תוכן של כל אחת מהפרשיות?
2. השנה (ה'תשפ"א) ראש חודש אדר חל בשבת.
 - א. כמה ספרי תורה הוציאו לקריאה?
 - ב. מה המטרה של כל ספר שהוצא?
3. מה דעת האדמור הזקן בנוגע ל"שבת זכור"?
4. מהו מנהג חב"ד בנוגע שמיעת "פרשת זכור"?

סימן קמ"א – מצוות קריאת מגילה

5. כיצד שמחה ומשפט עם נוכרי קשורים לחודש אדר?
6. מהו 'פורים קטן'?
7. תענית אסתר
 - א. מתי צמים? מדוע?
 - ב. מה היתה סיבת הצום?
 - ג. ממי למדו על קביעת צום באירוע דומה? מתי?
 - ד. מהי מטרת הצום?
 - ה. התענית, אינה תענית חובה. פרטי את הפטורים והצריכים להתענות.
8. מה הדין במקרה שחג הפורים חל ביום ראשון וצריך להתענות בשבת?
 - א. מחצית השקל
 - ב. מה המנהג?
 - ג. מה הטעם למנהג?
 - ד. כמה יש לתת? מדוע?

ד. מתי נותנים ?

ה. למי מיועד הכסף ? ו. מה דין קטן ?

ו. מאיזה גיל מחויבים ?

9. מהי הסיבה להגיגת חג פורים ?

10. כיצד יכין עצמו לכבוד קריאת המגילה ?

11. "ועל הניסים"

א. מתי מוסיפים ?

ב. מה ה דין אם שכח לומר ? (דינו כמו בחנוכה. עיינו בסימן קלט, סעיף כא)

12. ברכות המגילה – מהן שלושת הברכות שמברכים טרם (לפני) הקריאה ומהי הברכה שמברכים לאחריה ?

13. על מה יכוונו בברכת שהחיינו לפני קריאת המגילה ביום ?

14. מי חייב לשמוע קריאת המגילה ?

15. מתי קוראים קריאת מגילה של ערב ? האם מותר להקדים ? מה יעשו אלו שמרגישים חולשה מחמת (בגלל) הצום ?

16. מדוע צריך הקורא להשגיח מאוד שבשעה שמרעישין ומבלבלין בהכאת המן, לא ימשיך בקריאתו עד שיפסק הרעש לגמרי ?

17. מי שיש לו מגילה כשרה ושומע משהו אחר קורא, יכוון לקריאה של השליח ציבור כיוון שמא קול קריאתו, יפריע למישהו שנמצא קרוב אליו.

מי ששומע מגילה ועוקב בעזרת חומש שמות, יקשיב היטב לשליח הציבור. מה יעשה אם בגלל הרעש לא הצליח לשמוע מספר מילים ?

18. מה יעשה בעת קריאת המגילה כששומע אמירת המן האגני, הרע או כל תיאור אחר המצטרף למילה המן ?

19. מה יעשה ציבור שאין לו מגילה כשרה ?

20. מה יעשה ציבור שאין לו מגילה כלל ?

סימן קמ"ב – מצוות משלוח מנות, מתנות לאביונים וסעודת פורים

21. מהן ארבעת מצוות פורים ? מי תיקן אותן ? היכן נכתבו ?

22. מצוות משלוח מנות

א. לכמה אנשים חייב אדם לשלוח ? מה יכיל כל משלוח ? מהי מנה ?

ב. כל המרבה לשלוח מנות לרעים הרי זה משובח", הסבירו.

23. מהי המצווה משלושת המצוות המדוברות בסימן קמ"ב, מועדפת על הקב"ה ? מדוע ?

24. מתנות לאביונים

- א. מי חייב במצוות מתנות לאביונים?
 ב. לכמה אנשים חייב במתנות לאביונים? מאלו מילים למדים זאת?
 ג. למי נותנים צדקה בפורים?
 ד. מה יעשה אדם שלא מצא עניים לתת להם?
 ה. לעניין נשים, מה הדיוק במצוות משלוח מנות ובמצוות מתנות לאביונים?
 ו. מהו הדיוק בזמן קיום מצוות מתנות לאביונים ומשלוח מנות?.

25. משתה ושמחה

- א. מהו עיקר המצווה של משתה ושמחה?
 ב. מתי יש לקיים את המצווה?
 ג. מה עושים בשעת הסעודה?
 ד. מתי יאכל את רוב הסעודה? מדוע לעיתים נמשכת הסעודה גם ללילה?
 ה. מתי עושים סעודה כשחל פורים בערב שבת? מדוע? מ כתב אדה"ז בעניין זמן התחלת הסעודה?
 ו. מתי משתכרים ביין?
 ז. למי ממליצים לא להשתכר?

26. אלו מלאכות מותר לעשות בחג הפורים ואלו מלאכות אסורות?

27. כמה הימים חוגגים את חג הפורים בארץ ובעולם?

28. באלו מקומות חוגגים א חג הורים יומיים? מדוע?

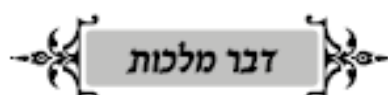
29. מהו 'פורים משולש'? מדוע נקרא משולש? מה עושים בכל אחד מהימים?

30. מה נוהגים לאכול בסעודת פורים? (הסיבה: בחג הפורים מכים את המן ואכילת כיסנים "קרעפלאך" נהוגה בכל פעם שיש

הכאה וגבורות כמו בערב יום כיפור וערב הושענא רבא)

31. איזה מבצע עורר הרבי בעניין חג הפורים?

32. לאלו תחפושות נוהגים לחפש את הילדים?

עַד דְּלֹא יָדַע

סו א סז

השבוע, נקרא בתורה מלבד פרשת השבוע, גם את פרשת "זכור את אשר עשה לך עמלק", המבשרת על מצות מתית עמלק על אשר עשה לבני ישראל בצאתם ממצרים.

גם ההפטרה השבועית שיכת לפרשת זכור, ומפטירים בספור על שאול המלך שחמל על אגג מלך עמלק, ועל מיטב הצאן והבקר של עמלק, ועל כך שהדבר היה נגד רצון ה' ולכן נטל ה' את המלוכה ממנו ונתנה לדוד ולזרעו עד עולם.

קריאה והפטרה אלו שיכים לפורים, ולכן קוראים אותם בשבת שלפני פורים. השיכות הפשוטה היא, מכיון שהמן הרשע היה "האגגי" – מזרעו של אגג העמלקי, ובפרט על פי ספורי תנ"ל על כך שהמן הרשע נולד למעשה בגלל ששאל לא הרג את אגג, ולכן כל הגזרה על בני ישראל על ידי המן הרשע, באה בגלל חטאו של שאול שלא הרג מיד את אגג.

כל הענינים בתורה ובמצוותיה הם מדיקים, ולכן כל פרטי הספור שבהפטרה שיכים לפורים, כולל טענת שאול שהוא קים את דבר ה', ושמר את הצאן והבקר כדי להקריבם לה', ותשובת שמואל אליו "מאסת את דבר ה'", "הנה שמע מזבח טוב".

וצריך להבין, מה הקשר בין דברים אלו לחג ולספור פורים דוקא?

סו ב סז

על שאול המלך נאמר "בן שנה שאול במלכו". הפרוש הפשוט הוא שכאשר התרחש המאורע עליו מספר שם, עברה שנה מאז שהמלך שאול, אף תנ"ל דורשים את הפסוק לומר ששאל היה נקי מעברות, כמו תינוק בן שנה.

מוכן אם כן שגם שזה ששאל השאיר את אגג ואת הצאן והבקר בחיים, לא היתה זו עברה של מרידה בדברי ה', אלא ששאל חשב שזהו רצונו של ה', ולפי הטעם שהיה לו הבין שדוקא בדברים שעשה קים את הרצון העליון.

שָׂאוֹל יָדַע אֶת תְּכֵן הַקְּרָבָנוֹת, שֶׁהוּא לְהַפֵּךְ אֶת הַחֲשֵׁךְ שֶׁל הַגְּשָׁמִיּוֹת הַבְּהֵמִית, לְאוֹר שֶׁל רוּחַנִיּוֹת הַמִּקְרָב לֵה'. לְכֵן חָשַׁב שָׂאוֹל שְׂאֵם נָתַן לְקַחַת צֶאֱן וּבִקֵּר מִעֲמֶלֶק – שֶׁהֵם הִרְעוּ הַכִּי נוֹרָא, וְלַהֲפֹךְ אוֹתָם לְאוֹר עַל-יְדֵי הַקְּרָבָתָם לִפְנֵי ה', בְּוַדַּאי שִׁיְהִיָּה זֶה הָעֲנָן הַנִּנְעָלָה בְּיִתְרָא!
טְעוּתוֹ שֶׁל שָׂאוֹל הִיְתָה שֶׁהוּא חָשַׁב בְּזַמְנוֹ שֶׁלֹּא הִיָּה צְרִיךְ לַחֲשׁוֹב, וְהַפְעִיל אֶת הַשֶּׁכֶל בְּשִׁעָרָה שֶׁנִּדְרָשָׁה קְבֻלַּת-עַל מַחְלָטָה.

עַל-פִּי שֶׁכֶל – הוּא צִדִּיק. אִךְ הִיְתָה חֲסֵרָה אֲצִלוֹ הַהִתְבַּטְּלוֹת הַמַּחְלָטָה לְצוּוֵי ה' מִבְּלִי לְהִבִּין מִדּוֹעַ וְלָמָּה. וְה' הָרִי צִוָּה "וְהִחַרְמַתֶּם אֶת כָּל אֲשֶׁר לֹא" – לְעֲמֶלֶק, בְּלִי חֲשָׁבוֹנוֹת וּבְלִי טְעָמִים.

וְזֶה מָה שֶׁעָנָה לוֹ שְׂמוּאֵל: "הִנֵּה שָׁמַעַ מִזְבַּח טוֹב לְהַקְשִׁיב מִחֶלֶב אֵילִים".

'זָבַח' וְ'חֶלֶב' זֶהוּ הָעֲבוּדָה שֶׁעַל-פִּי הַשֶּׁכֶל, שְׁבָה אָדָם מִקְדִּישׁ אֶת כּוֹחוֹתָיו הַפְּנִימִיִּים וְהַנִּנְעָלִים (חֶלֶב וְשֶׁמֶן) כְּדֵי לְהִבִּין אֶת דְּבָרֵי ה' בְּשֶׁכֶלּוֹ וּבִדְעָתוֹ. אָמַר לוֹ שְׂמוּאֵל: עֲדִיפָה הָעֲבוּדָה שֶׁל קְבֻלַּת-עַל פְּשוּטָה, לְשָׁמַעַ וְלַהֲקָשִׁיב – יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר הָעֲבוּדָה שֶׁעַל-פִּי הַשֶּׁכֶל.

סו 2 א

וְזֶהוּ הַקְּשֶׁר לַחֲג הַפּוּרִים:

בְּמִשְׁךְ כָּל הַשָּׁנָה שֶׁמִּגְזֵרַת הַמֶּן וְעַד לַמַּלְחָמָה בֵּה נִצְחוּ הַיְהוּדִים, עָמְדוּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּמִסִּירוֹת-נֶפֶשׁ וּבְקְבֻלַּת-עַל גְּמוּרָה, וּבִבְךָ תִּקְנּוּ אֶת מַעֲשָׂהוּ שֶׁל שָׂאוֹל שֶׁהִלֵּךְ אַחֵר הַשֶּׁכֶל (וּמִתּוֹךְ מַעֲשָׂיו הַגִּיעָה הַגְּזֵרָה שֶׁל "לְהַשְׁמִיד לְהָרֵג וּלְאַבֵּד אֶת כָּל הַיְהוּדִים" – חַס וְשְׁלוֹם, הִיָּה לֹא תִהְיֶה), וּבִבְךָ הֵם נִצְחוּ אֶת קְלַפַּת עֲמֶלֶק הַרוּחָנִית, וְעַד לַנִּצְחוֹן גְּשָׁמִי שֶׁל "יְהִרֹג בְּשִׁנְאֵיהֶם" שֶׁהִרְגוּ אֶת בְּנֵי עֲמֶלֶק, וּבִבְךָ נִפְטְרוּ מִגְזֵרַת הַמֶּן וְהִגִּיעוּ ל'"לַיְהוּדִים הִיְתָה אוֹרָה וְשִׂמְחָה וְשִׁשׁוֹן וִיקָר".

וְזֶהוּ הַסִּבָּה שֶׁמִּצְוֹת הַיּוֹם שֶׁל פּוּרִים הִיא "לְבַסּוּמִי עַד דָּלָא יָדַע בֵּין אַרְוִיר הַמֶּן לְבְרוּךְ מְרַדְכִי". בְּגִלְל שֶׁהִנֵּס כָּלוּ הַגִּיעַ עַל-יְדֵי קְבֻלַּת-עַל שְׁלִמְעֵלָה מִהַשֶּׁכֶל, לְכֵן צְרִיכָה לְהִיֹּת גַּם עֲבוּדַת הָאָדָם בְּצוּרָה שֶׁל "עַד דָּלָא יָדַע", אֲמוּנָה פְּשוּטָה וּמִסִּירוֹת-נֶפֶשׁ שְׁלִמְעֵלָה מִטַּעַם וְדַעַת.

וּמִזֶּה מִמְשִׁיכִים אֲמוּנָה פְּשוּטָה לְכָל הַשָּׁנָה, וְזוֹכִים לְגֵאלָה אֲמֵתִית וְשְׁלָמָה, בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ מְמַשׁ.

בקשת ופעלת מרדכי ואסתר

סו א סו

נאמר בתלמוד ירושלמי: "מרדכי ואסתר כתבו אגרת ושלחו לרבותינו שכאן, אמרו להם: מקבלין אתם עליכם שני ימים הללו בכל שנה" – זאת אומרת, שמרדכי ואסתר בקשו מתחמי התורה שבאותו דור לקבץ את שני ימי הפורים ליום טוב תמידי, לימי משתה ושמחה, משלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים.

על בקשה נוספת של אסתר באותו זמן למדים אנו בתלמוד בבלי: "שלחה להם אסתר לחכמים, כתבוני לדורות". כאן מדבר על בקשת אסתר לכתב מגלה, אותה יהיה על היהודים לקרא מדי שנה. לבקשה זו לא הצטרף מרדכי, היתה זו בקשתה של אסתר לבדה.

את החלוק הנזה שבין שתי הבקשות נתן ללמד גם מהפסוקים במגלה. כאשר מספר כיצד קבלו היהודים על עצמם "למים את ימי הפורים האלה", נאמר: "כאשר עים עליהם מרדכי היהודי ואסתר המלכה", ואלו אתר-ך נאמר: "ומאמר אסתר עים דברי הפורים האלה ונכתב בספר" – ולא נזכר שמו של מרדכי היהודי, ללמד שאת בקשת כתיבת המגלה יקריאתה בקשה אסתר ללא מרדכי.

סו ב סו

והדבר דורש באור:

כיצד יתכן שמרדכי לא בקש את כתיבת וקריאת המגלה? יתרה מזו: הלוא מרדכי היה אחד מחברי הסנהדרין, ואם-כן אף הוא היה בין היתר, כאחד מהחכמים, שהסכימו לבקשה לכתב את מגלת אסתר ולתקן את קריאתה לדורות. ומדוע בבקשתה הוא לא השתתף?

ההסבר לזה הוא, שישנו הבדל פשוט בין מרדכי לבין אסתר, באפי פעלותיהם וחלקם בבטול גזרת המן, והוא:

מרדכי עסק בעקר בעידוד יהודי התקופה לחזר בתשובה על עוונותיהם שגרמו לגזרת המן. הוא גם כנס את כל היהודים והכריז על שלושה ימי צום להצלחת אסתר במשימתה. נכון, היא בקשה זאת – אף הוא זה שבצע בפעל.

לעמיתו אסתר, אשר היתה בבית המלך ולא בין אחיה היהודים, קימה את דברי מרדכי "לעת כזאת הגעת למלכות", ופרש האבן-עזרא: "מי יודע שמא לא הגעת למלכות אלא בעבור העת הזאת שתושיעי את ישראל". לכן השתדלה ופעלה בדרך הטבע שהמלך אמשורוש – שבביתו היתה – יבטל את גזרת המן. ללא כל הזמנה מקדמת היא באה אל אמשורוש, הכינה את הסעודה עבורו ועבור המן, בקשה ממנו רחמים עבור היהודים וכן הלאה.

תכן ההבדל:

מרדכי עסק בעקר בחלק הרוחני של בטול הגזרה – לפעל בשמים את בטול הגזרה בכוח פעולות רוחניות, ולכן פעל בעקר עם היהודים. אף אסתר פעלה בהשתדלות (נחסית) בדרך הטבע, שבאמצעותה בטלה הגזרה כן למטה לאחר שנפסק כף למעלה. היא פעלה והשפיעה על המלך אמשורוש עד שהוא בטל את הגזרה, ולא רק זאת אלא: "אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם".

ובלשון החסידות: מרדכי פעל להמשיך את ה"אור", ואסתר פעלה להכין ה"כלים" לקבלתו.

סו 2 סו

על-פי זה מובנות בקשותיהם השונות של מרדכי ואסתר:

אסתר בקשה שהנס יזכר גם בעולם המעשה על-ידי כתיבת מגלת-זכרון וקריאתה בכל שנה ושנה, ובה שמה את הדגש על חלקו הגשמי של הנס במעשה בפעל.

ואלו מרדכי בקש רק שימי הפורים יהפכו לימים קדושים והזכרון יהיה אף ורק באמצעות מצוות היום. בזאת מושם הדגש על החלק הרוחני של גם ההצלה.

אף זאת היתה בקשתו האישית של מרדכי בתור נשיא הדור. נשיא הדור הוא הרי הראש של כל הדור, ודרכו נמשכת והשפעה הרוחנית לכל יהודי דורו. כנשיא הדור שם מרדכי דגש על הרוחניות בלבד. אף למרדכי היה תפקיד נוסף – חבר הסנהדרין. בתקף תפקידו כחבר הסנהדרין, האתראי לפסק עבור בני-ישראל את שאלותיהם הגשמיות, הוא הסכים והשתתף בקביעת ותקנת מגלת-אסתר והצווי לקרא בה מדי שנה בשנה.

בכך התחברו הגשמיות והרוחניות, והיו לאחד בתג הפורים.

שאלות חזרה

שיחה א

1) מה הקשר הפשוט בין פורים להפטרת זכור?

2) מדוע השאיר שאל את הצאן והבקר בחיים?

3) מדוע צריכים להגיע בפורים ל"עד דלא ידעי"?

שיחה ב

1) לאיזו בקשה לא הצטרף מרדכי היהודי?

2) מי בקש לבנס את כל היהודים, ומי בצע זאת?

3) מנה לפחות שלוש פעולות שעשתה אסתר בברכי הטבעו?

4) כיצד נתן לזכר את החלק הרוחני של גס פורים?

5) מה היו שני תפקידיו של מרדכי היהודי?

בנוסף - להלן חומר בנוס למשקיעים :

הלכה:

שולחן ערוך אדמור הזקן:

סימן רעא סעיפים: ט-יג

סימן רמט סעיפים: ה-י

חסידות:

ליקוטי שיחות חלק ל"א שיחה א

בברכת פורים שמח!

וגאולה שלמה במהרה!!!

